

تأثیر کرونا بر اقتصاد ورزش

نصراالله سجادی^۱ * امیر صدیقی^۲ * مرضیه روشن ضمیر^۳ * ستاره اسکندری^۴

چکیده

هدف اصلی این مقاله ارائه تصویری جامع از این روند و فراهم آوردن بینشی ارزشمند از تأثیر کرونا در ورزش از نظر اقتصادی و کمک به هدایت پژوهش‌های آتی در راستای بهبود تحقیقاتی در این حوزه است. تحقیق حاضر به لحاظ روش، از نوع کتابخانه‌ای که به صورت مطالعه مروری _ توصیفی است. ۲۰ مقاله مرتبط از مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی گوگل اسکالر، ساینتس دایرکت، ریسرچ گیت، تیلور و فرانسیس و ایراندک استفاده شده است. اکثر آنها معتقدند ویروس کووید-۱۹ به اقتصاد ورزش ضربه جبران‌ناپذیری وارد کرده است و مشخص نیست اثرات نامطلوب کرونا بر وضعیت اقتصادی اجتماعی تا چه زمان ادامه خواهد داشت. نبود ورزش «واقعی» فرصتی برای رشد فناوری‌های مجازی است. در حال حاضر، لیگ‌های ورزشی در سراسر جهان از ورزش‌های الکترونیک برای حفظ علاقه و احساس رقابت در هنگام تعطیلی استفاده می‌کنند. ورزش‌های الکترونیکی در سال‌های روشی جدید برای جذب هواداران و درآمدزایی ارائه می‌دهد. علاوه بر این، فناوری‌های همه‌جانبه می‌تواند طرفداران را قادر سازد که بازی‌ها را به صورت زنده تجربه کنند، بدون اینکه از نظر جسمی حضور داشته باشند، ایده‌ای که ممکن است نوعی ضد حمله باشد، اما اکنون منطقی به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: ویروس کرونا (کووید-۱۹)، اقتصاد، ورزش، خسارات مالی

فصلنامه مطالعات فرهنگی اجتماعی المپیک • سال دوم • شماره پنجم • زمستان ۹۹ • صص ۲۹-۷

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۴/۱۶ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۹/۸/۱۰

۱. استاد تمام گروه مدیریت ورزشی دانشگاه تهران (nsajjadi@ut.ac.ir)
۲. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی دانشگاه تهران، پردیس البرز، نویسنده مسئول (amirsedighi@fifama.org)
۳. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی دانشگاه تهران (roshanzamir1363@gmail.com)
۴. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تهران (eskandari.s7091@yahoo.com)

مقدمه

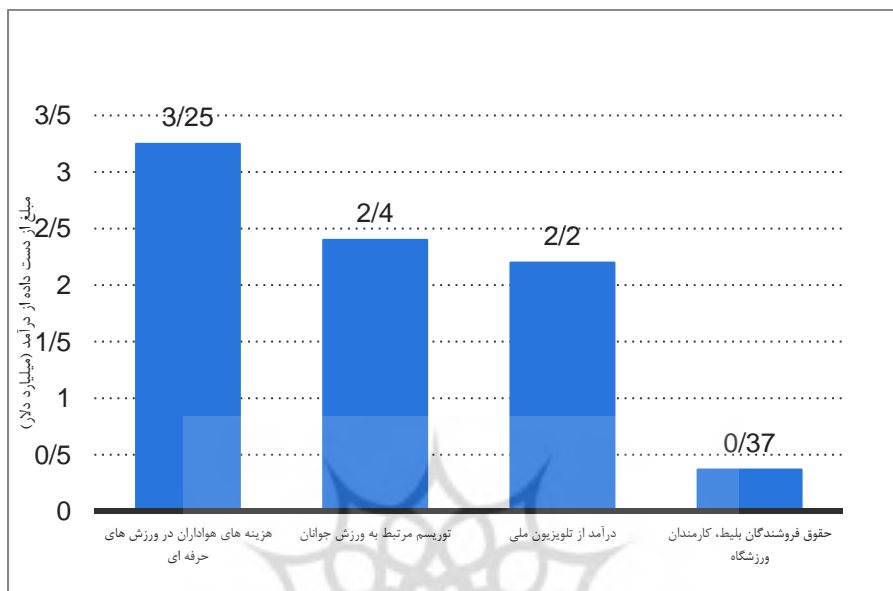
همه‌گیری ویروس کرونا ورزش جهان را تعطیل کرد. تمامی لیگ‌های ورزشی جهان از جمله لیگ‌های مهم و معتبر جهان همچون NBA^۱ و لیگ‌های فوتبال اروپا به حالت تعلیق درآمد و جام یوفا و بازی‌های المپیک از سال ۲۰۲۰ به سال ۲۰۲۱ به تعویق افتاد. تخمین زده می‌شود که تنها تعویق بازی‌های المپیک رقیمی نزدیک به ۳ میلیارد دلار هزینه اضافه به کمیته برگزاری بازی‌های علاوه بر ۱۲/۶ میلیارد دلاری که تا کنون هزینه کرده است تحمیل می‌کند (خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۹). علاوه بر این، برگزاری مجدد لیگ‌های ورزشی حتی در ماه‌های آتی نیز در خطر هستند؛ از جمله لیگ برتر کریکت هند با ارزش ۷ میلیارد دلار که قرار بود در ماه می سال ۲۰۲۰ آغاز شود، امسال نیز به تعویق افتاد. یکی دیگر از اتفاقات مهم دنیای ورزش مسابقات اوپن گلف بود که قرار بود طبق تقویم قبلی در تیرماه سال ۱۳۹۹ برگزار شود، که این رویداد یکی از چهار رویداد بزرگ گلف جهانی است و درآمد ۹۰ میلیون پوندی برای برگزارکنندگان پیش از این داشته است و با توجه به وضعیت موجود در انگلیس تعویق برگزاری آن خسارات زیادی را به وجود آورد. تعویق و لغو سریالی رویدادهای بزرگ جهان مدیران ورزشی را به این فکر فرو برده است که آینده ورزش چگونه پیش خواهد رفت؟ آیا تأثیر این رویداد ما را به این فکر می‌اندازد که چگونه ریسک مالی مسابقات قهرمانی را مدیریت کنیم و به فکر ایجاد درآمدهای جدید و جایگزین باشیم؟

۱. بازی‌های المپیک و کرونا در ورزش

مسئولان ارشد کمیته برگزاری بازی‌های المپیک معتقدند که کاهش میزان درآمدهای این کشور از فروردین تا تیرماه سال گذشته، ژاپن را به یک سونامی اقتصادی و رکود عمیق سوق داد که بخش بزرگی از آن متأثر از تعویق بازی‌های المپیک و پارالمپیک توکیو بود.

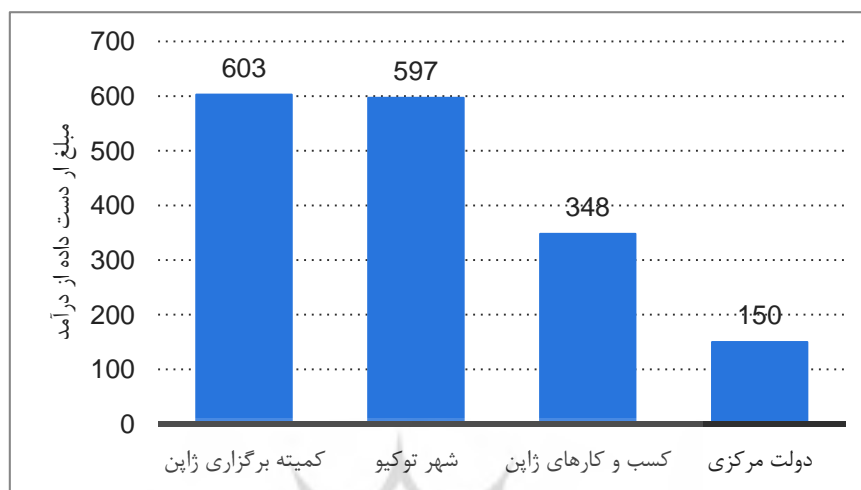
---

1. The National Basketball Association

نمودار ۱. ضرر مالی ۸ میلیارد دلاری صنعت ورزش در پی شیوع ویروس کرونا تا ماه می ۲۰۲۰

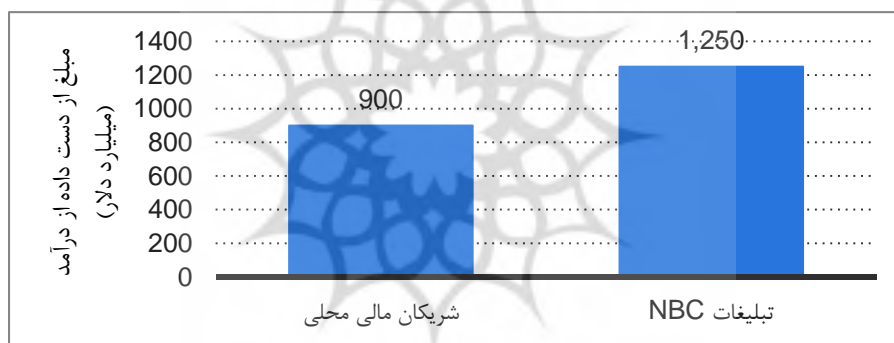
اما مسئولان کمیته بین‌المللی المپیک امیدوارند با همکاری نزدیک میزبان ضررهای مالی وارده را تخفیف دهند. این درحالی است که آسوشیتدپرس^۱ در مقاله‌ای در ۱۹ اسفندماه سال ۱۳۹۸ گزارش داد، با اعلام دولت ژاپن رشد اقتصادی این کشور در سه ماهه پایانی سال قبل ۷/۱ درصد کوچک‌تر شده است که بدترین عملکرد فصلی اقتصاد این کشور در طول هفت سال اخیر محسوب می‌شود. سرزمین آفتاب که سومین اقتصاد جهان محسوب می‌شود، بیشترین افت اقتصادی طی شش سال گذشته را در سه ماهه منتهی به دسامبر ۲۰۱۹ تجربه کرد که این مسئله در کنار شیوع ویروس کرونا در چین این کشور را در آستانه رکود قرار داده است.

نمودار ۲. ضرر مالی ۱۶ میلیارد یمنی ژاپن در پی شیوع ویروس کرونا با تعویق المپیک

ژاپن که پیش تر طعم لغو بازی‌ها را در سال ۱۹۴۰ به دلیل جنگ دوم این کشور با چین چشیده بود، در سال ۱۹۶۴ تلاش کرد تا اعتبار بین‌المللی خود را در جهان احیا کند و پیامدهای سیاسی جنگ جهانی دوم را از بین ببرد، میزبانی نخستین المپیک رسمی آسیا را در سال ۱۹۶۴ تجربه کرد. اما ژاپن بعد از لغو، طعم تعویق را هم برای ۲ ماه چشید. دلیل تعویق المپیک ۱۹۶۴ ژاپن موقعیت جغرافیایی خاص این کشور ناشی از گرما و رطوبت بالای آن بود. اما آنها دست به ابتکار زدند. ژاپنی‌ها نخستین کسانی بودند که در اولین میزبانی خود روی سرمایه‌گذاری عمومی هم در کنار احیای جایگاه سیاسی این رویداد دست گذاشتند و سال المپیک را یکی از مهم‌ترین محل‌های کسب درآمد معرفی کردند. آنها به سرعت برنامه ساخت و ساز، خدمات، حمل و نقل و تولید را در دستور کار قرار دادند، تا جایی که نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی ژاپن پس از برگزاری المپیک ۱۹۶۴ روند افزایشی چشمگیری گرفت و از ۱۰/۱ درصد به ۲۶/۱ درصد رسید. به عبارتی این رویداد سهم بزرگی در تبدیل شدن ژاپن به دومین اقتصاد بزرگ جهان ایفا کرده بود که از این رویداد به «انفجار توکیو» یاد می‌کنند. بیشتر لیگ‌های حرفه‌ای ورزشی، تصمیم گرفتند فصل‌های خود را به تعویق بیندازند و یا به حالت تعلیق درآیند. قرار بود بازی‌های المپیک در سال ۲۰۲۰ در توکیو برگزار شود، اما کمیته بین‌المللی

المپیک تصمیم به تعویق انداختن این بازی‌ها تا سال ۲۰۲۱ گرفت. این تعویق یک ساله تأثیر چشمگیری بر زندگی شخصی و حرفه‌ای ۱۱ هزار ورزشکار المپیک و چهار هزار و چهارصد ورزشکار پارالمپیک که قرار بود در این رویداد به رقابت بپردازند، گذاشته است (Nicolaa et al., 2020). حال پس از ۵۶ سال که برای دومین بار این کشور میزبان بازی‌های المپیک شد، رهبران ژاپن قصد دارند با کسب میزبانی، تأثیرات منفی بحران مالی و اقتصادی این کشور را کاهش دهند و آن‌هم در شرایطی که مسائل مهمی چون انهدام نیروگاه اتمی فوکوشیما در اثر زلزله از مهم‌ترین موانع این شهر برای میزبانی المپیک به شمار می‌رفت، اما در نهایت توانستند نظر نهایی اعضای کمیته بین‌المللی المپیک را جلب کنند. بیان این نکته ضروری است که فجایع طبیعی نظیر سونامی، زلزله در تضعیف اقتصاد ژاپن تأثیر زیادی دارد که این بار ویروس کرونا و تعویق دوباره بازی‌ها، سومین کشور اقتصادی جهان را با چالش روبرو کرده است.

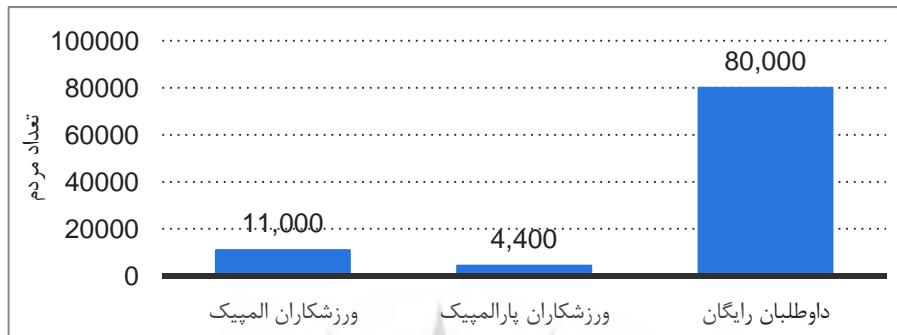

نمودار ۳. ضرر مالی ۲/۲ میلیارد دلاری از محل تبلیغات و حامیان مالی ژاپن در پی شیوع ویروس کرونا با تعویق

المپیک

کشورهایی مانند ژاپن و کره جنوبی که در زمان برگزاری این بازی‌ها، سرگرم توسعه بودند و سرمایه‌گذاری‌های عظیمی در این کشورها و در شهرهای میزبان شکل گرفته بود، سود خوبی هم از المپیک بردند که صرف توسعه و در نهایت به رشد اقتصادی منجر شد. ژاپن رگورددار بلایای طبیعی که هر بار در پی بحران و زیان ناشی از جنگ، سیل و طوفان، زمین‌لرزه‌های سهمگین و گرما اقتصادش متضرر می‌شود، این بار کرونا مهمان ناخوانده اقتصاد این کشور را با تب و لرز همراه کرد. کشوری که میزبان سی و دومین دوره

بازی‌های المپیک ۲۰۲۰ توکیو شد تا با معرفی برترین فناوری‌های نوین خود می‌رفت تا تکانی اساسی به اقتصاد خود بدهد. در نمودار زیر تنها تعداد افرادی را مشاهده می‌کنید که به صورت مستقیم از تعویق بازی‌های المپیک و پارالمپیک آسیب دیده‌اند.

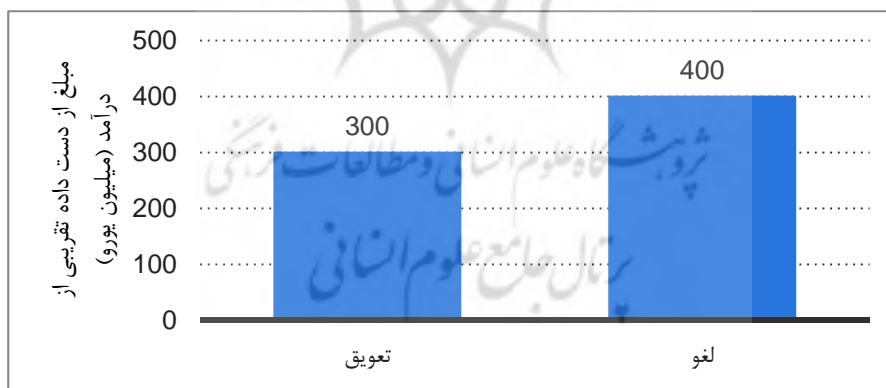

نمودار ۴. تأثیر مستقیم تعویق بازی‌های المپیک بر افراد

۲. آیا همه ما در حال حاضر بر روی یک تیغه زندگی و کار می‌کنیم؟

بیماری همه گیر ناشی از کووید-۱۹ نه تنها تهدیدی بزرگ برای سبک زندگی فعال مردم، بلکه برای کل صنعت ورزش بود. در شروع هر فصل ورزشی، رویدادهای ورزشی سالانه به طور مناسب در تقویم رویدادهای ورزشی قرار می‌گیرند، اما به دلیل شیوع کووید-۱۹، مجموعه‌ای از رویدادهای ورزشی سالانه مجبور به لغو یا به تعویق افتادن شدند. این رویدادهای ورزشی سالانه شامل انواع ورزش می‌شوند (Perold et al., 2020). گروه‌های ورزشی در سراسر جهان با همین مشکلات روبرو هستند. آنها با کمک تلویزیون‌ها، پول‌ها و معاملات بزرگی با برندهای تجاری خود تا کنون انجام داده‌اند. سازمان‌های ورزشی بازی‌هایی را که برای ده‌ها سال در سال‌های قبل به صورت تفریحی بازی می‌شده‌اند، به شرکت‌های چند میلیارد دلاری تبدیل کرده‌اند. ورزشکاران پیشرو در درام‌های غیرنوشته و غیرقابل توصیف، هزاران نفر را در ورزشگاه‌ها جمع می‌کنند و یا میلیاردها تماشاچی را مقابل تلویزیون میخکوب می‌کنند. حال ویروس کرونا، یک بازار جهانی رو به رشد، با فروش خدمات ورزشی و کالاهای مرتبط به ارزش ۴۸۹ میلیارد دلار (در سال ۲۰۱۸) را به تعطیلی برده است. اکنون الگوی تجاری بسیاری از ورزش‌ها مورد تهدید قرار گرفته است. در حالی که هر کدام ویژگی‌های متفاوتی دارند، بیشتر پول آنها به سه روش ساخته

می‌شود: فروش حق پخش تلویزیونی، قراردادهای حمایت‌های مالی و درآمد در روز مسابقه از فروش بلیط، فروش پکیج‌های مهمان‌نوازی و هزینه‌های مردمی در طول رویداد. حال این جریان درآمد در حال خشک شدن است. در بعضی از بخش‌ها خوش‌بینی وجود دارد که این اتفاقات تلخ برای یک مدت کوتاه برای تجارت خواهد بود. اما بسیاری از مدیران ورزشی اعتقاد دارند این اختلال پایدار و ادامه‌دار خواهد بود. تمایل تماشاگران برای بازگشت به ورزشگاه‌های شلوغ مورد آزمایش قرار می‌گیرد. بسیاری از دستگاہ‌های حاکم بر تلاش برای سازماندهی مجدد تقویم‌ها برای اطمینان از برگزاری مسابقات با تأخیر در اواخر سال جاری هستند. «[این] بزرگ‌ترین فاجعه برای ضربه زدن به دنیای ورزش در ۷۵ سال گذشته است و بزرگ‌ترین چالشی که تجارت ما تاکنون با آن روبرو بوده است»، سیمون دنیر^۱، مدیر اجرایی گروه پخش تلویزیونی و ورزشی اینترنتی DAZN^۲، در یک ایمیل داخلی برای کارمندان خود به این موضوع اشاره کرده است. تغییرات بزرگ در انتظار است. پخش‌کنندگان در حال ارزیابی دوباره ارزش معاملات فعلی و مدل‌های تجاری هستند که به پخش رویدادهای ورزشی به صورت زنده متکی هستند تا بتوانند مشترکین خود را حفظ کنند. حامیان مالی در پاسخ به رکود اقتصادی قریب‌الوقوع در حال کاهش هزینه‌ها هستند. بسته‌های پرداختی ورزشکاران پیشرو ماه‌ها و شاید هم سال‌ها، دچار تقلیل می‌شوند.

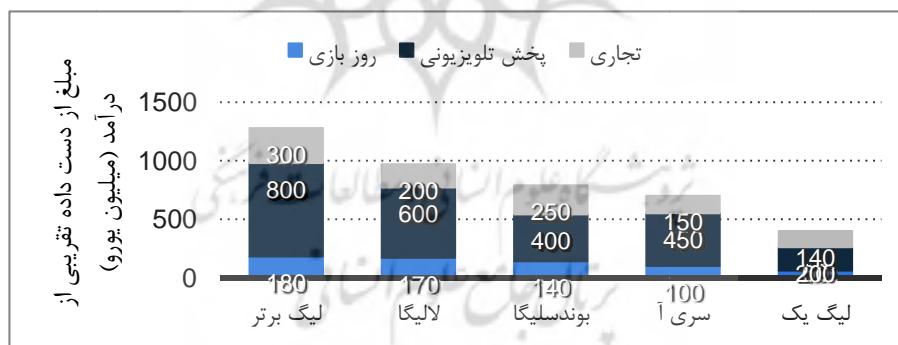

نمودار ۵. ضرر مالی ۷۰۰ میلیون دلاری یوفا در پی شیوع ویروس کرونا با تعویق یورو ۲۰۲۰

1. Simon Denyer
2. DAZN

حتی آنهایی که آینده‌ای باشکوه را تصور می‌کنند، جاه‌طلبی‌ها را به فراموشی سپرده‌اند. لیدز یونایتد^۱ صدرنشین لیگ قهرمانی (دسته دوم فوتبال انگلیس) است و به خوبی در وضعیت مناسب برای صعود به لیگ برتر، با ارزش‌ترین رقابت داخلی ورزش کشور، جایی که برای این باشگاه درآمد ۱۵۰ میلیون پوند اضافی خواهد داشت، وجود دارد. ولی در عوض، با تعویق مسابقات باعث شده تا بازیکنان موافقت خود را برای دریافت دستمزدها کاهش دهند، زیرا منتظرند بازی‌ها مجدد شروع شوند. «این را برای آنها، بازیکنان، مربیان تصور کنید. آنها خط پایان را می‌دیدند و این بیماری همه‌گیر همه چیز را متوقف می‌کند. رویاها فرو می‌ریزند...». آندره رادریزانی^۲، صاحب لیدز یونایتد ادامه می‌دهد: «همه ما در حال حاضر بر روی یک تیغه زندگی و کار می‌کنیم» (sports venue bussiness, 2020).

تحلیلگران هشدار می‌دهند که برای محاسبه خسارت به مشاغل ورزشی خیلی زود است. مشاوره KPMG^۳ پیش‌بینی می‌کند که لیگ‌های فوتبال Big Five (لیگ‌های فوتبال انگلیس، اسپانیا، ایتالیا، فرانسه و آلمان) و باشگاه‌های عضو آنها بر روی هم مبلغی بیش از ۴ میلیارد یورو را از دست داده‌اند که شامل حق پخش تلویزیونی، قراردادهای اسپانسرشیپ و درآمدهای مالی در روز مسابقه می‌باشد، اگر این فصل از بازی‌ها به پایان نرسد (فوتبال پنج مارک، ۲۰۲۰).

نمودار ۶. ضرر مالی ۵ لیگ برتر فوتبال جهان در پی شیوع ویروس کرونا

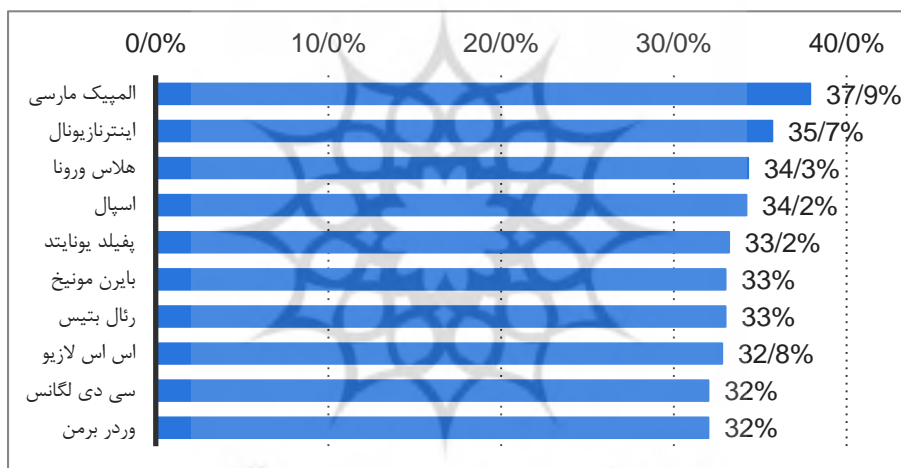
1. Leeds United
2. Andrea Radrizzani
3. Klynveld Peat Marwick Goerdeler

انتظار می‌رود برخی از آنها بهتر از دیگران با بحران نقدی مقابله کنند. برگزارکنندگان مسابقات قهرمانی تنیس ویمبلدون^۱، که سال گذشته لغو شده بود و المپیک توکیو، که تا تابستان امسال به تعویق افتاد، معتقد بودند که بیمه‌نامه آنها بخش عمده‌ای از هزینه‌ها را جبران خواهد کرد. اما بسیاری از باشگاه‌های فوتبال، اتحادیه جهانی راگبی و کریکت از جمله کسانی هستند که مقررات بیمه‌ای آنها شرایط موجود را تحت پوشش این بیماری همه‌گیر نداده است. گرچه این تعطیلی تاکنون تلفاتی را نیز در پی داشته است: باشگاه فوتبال MSK Zilina، قهرمان هفت دوره فوتبال اسلواکی، همین‌طور USA Rugby نهاد ملی ورزش راگبی در آمریکا، از جمله کسانی هستند که در آینده نزدیک اعلام ورشکستگی می‌کنند. مدیران صنعت ورزش می‌گویند اگر اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی که در بسیاری از کشورها اعمال شده است، تا ماه‌های بیشتری ادامه یابد، سازمان‌های بزرگ‌تری نیز با فروپاشی روبرو می‌شوند.

با تعویق بازی‌های المپیک تمامی فدراسیون جهانی رشته‌های حاضر در برنامه المپیک با مشکل‌های جدی مالی روبرو شده بودند که حتی بعضی از آنها مانند فدراسیون جهانی قایق‌های بادبانی اکثر کارکنان خود را تعدیل کرده بود. کمیته بین‌المللی المپیک در سال گذشته پرداخت وام به این فدراسیون‌ها برای پیش بردن برنامه‌های خود تا پیش از المپیک ۲۰۲۱ را در دستور کار خود قرار داده بود. بسیاری از نهادها و افراد با کاهش هزینه‌ها و پرداختی موافقت کرده‌اند. حتی دو ورزشکار پردرآمد دنیا، یعنی لیونل مسی و کریستیانو رونالدو، در کنار هم تیمی‌های خود در بارسلونا و یوونتوس ایتالیا، کاهش حقوق یا تعویق دستمزد را پذیرفتند. باشگاه‌های راگبی لیگ برتر انگلیس، تیم‌های لیگ راگبی استرالیا و مدیران ارشد NBA از جمله مواردی هستند که در روزهای کرونایی حقوق خود را کاهش داده‌اند. در انگلیس، لیگ‌ها و باشگاه‌ها می‌خواهند بازیکنان کاهش موقت حقوق را بپذیرند. اما انجمن حرفه‌ای فوتبال‌لیست‌ها، بدنه تجارت بازیکنان، تا کنون این تماس را رد کرده و در عوض به دنبال تعویق دستمزد است. کمک‌های مالی از سوی نهادهای بالادستی برنامه‌ریزی شده است. فیفا، فدراسیون جهانی فوتبال، می‌خواهد برای ایجاد صندوق اضطراری برای باشگاه‌ها، فدراسیون‌های ملی و نهادهای حاکمیتی، ذخایر نقدی ۲/۷

میلیارد دلاری خود را به جریان بیندازد. گروه تحقیقاتی اندرز آنالیز می گوید: تیم های فوتبال اروپا که در بسیاری از شهرها و مؤسسات به عنوان مؤسساتی در نظر گرفته می شوند، به احتمال زیاد به دنبال جذب کمک های دولتی خواهند بود به جای اینکه ورشکستگی خود را ببینند. برت گوسپر^۲، مدیر اجرایی فدراسیون جهانی راگبی، می گوید که روی برنامه کمک های مالی کار می کند و می خواهد در مقابل سرمایه های خود به ارزش بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیون دلار وام بگیرد تا بتواند از اعضای خود نیز حمایت کند. «بدیهی است که پول کافی برای تأمین بودجه [گروه های راگبی] در حد نیاز استفاده آنها را نداریم. اما مطمئناً می توانیم برخی از اتحادیه ها را در مواردی که دارای فشار زیاد هستند، تسکین دهیم» (Murad Ahmed, 2020).

نمودار ۷. بیشترین درصد ضرر مالی در نقل و انتقالات تیم های ۵ لیگ برتر فوتبال جهان در پی شیوع ویروس کرونا

این تلاش ها به رقابت های نوظهور، مانند فوتبال زنان در ایالات متحده و انگلیس، که به دنبال سرمایه گذاری جدید برای تأمین رشد بودند، کمک نمی کند و نسلی از ورزشکاران جوان که قادر به بازی و دریافت اولین چک های پرداختی خود نیستند، ممکن است در کل از بازی خارج شوند. تلویزیون ها برای پر کردن برنامه های خود به جای برنامه های ورزشی از قبل تعیین شده با چالش مواجه شده اند. به جای بازی های بسکتبال NBA در ماه آوریل و

1. EndersAnalysis
2. Brett Gosper

ماه می سال ۲۰۲۰، شبکه ورزشی ایالات متحده ESPN^۱ به بینندگان پیشنهاد کرد تا مسابقات تُف اندازی، مسابقات «خوردن همبرگر» و مارتن «روز ملی توله سگ» را ببینند. در هفته پایانی ماه مارس، طبق اعلام مؤسسات مخاطب‌سنجی، رتبه‌بندی‌های اولیه ESPN نسبت به هفته قبل تر خود ۲۹ درصد کاهش یافته است. فقدان فعلی رویدادهای ورزشی به صورت زنده، موجب شده است که شبکه‌های بزرگ تلویزیونی مثل شبکه Sky و Discovery در اروپا، beIn در خاورمیانه و شرکت‌های تلویزیونی سنتی مانند دیزنی و WarnerMedia در ایالات متحده آمریکا به دنبال تغییر تجارت مدل‌های خود بروند. هر کدام از آنها برای جست‌وجوی یک دارایی نادر در عصر نتفلیکس، میلیارد‌ها دلار در خرید حقوق رویدادهای ورزشی سرمایه‌گذاری کرده است: نمایش‌هایی که به صورت زنده پخش می‌شوند و حال نبود آنها چاره‌ای به تغییر نیست. این شرکت‌ها همیشه با فروش تبلیغات در کنار مسابقات، از مشتریان می‌خواهند هزینه‌های گران قیمت اشتراک و یا شارژ سرویس‌های استفاده از تلویزیون‌های کابلی را با سرویس‌های ویژه این شبکه‌های تلویزیونی تعویض کنند.

حال با خلأ ایجاد شده و فقدان رویدادهای ورزشی با چالش جدی برای جذب مخاطب و تأمین برنامه‌های تلویزیونی مواجه شده‌اند. در آمریکا، NBA در سال ۲۰۱۴ با ۹ سال قرارداد تلویزیونی با دیزنی و تایم وارنر مبلغ ۲۴ میلیارد دلار درآمد - بیش از سه برابر ارزش معاملات قبلی خود ایجاد کرده است. دو سال گذشته، لیگ برتر انگلیس، پربازدیدترین مسابقات فوتبال داخلی یک کشور در جهان است، فاش کرد که قراردادهای داخلی و بین‌المللی این کشور بین سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۲ به ارزش ۹/۲ میلیارد پوند خواهد بود که نسبت به سه سال گذشته حدود ۱ میلیارد پوند افزایش یافته است. طبق گزارش SportBusiness Consulting قراردادهای حق پخش ورزشی در سراسر جهان در سال ۲۰۱۸ به ۴۹/۵ میلیارد دلار رسیده است. از آنجا که ویروس کرونا به یک مشکل جهانی تبدیل شده است، دفاع از ارزش قراردادهای پخش بسیار مهم شده است. مسابقات قهرمانی یورو ۲۰۲۰ و کوپا آمریکا، پرچمداران تورنمنت تیم‌های ملی اروپا و آمریکای جنوبی که قرار بود در ماه ژوئن ۲۰۲۰ برگزار شود، تا سال ۲۰۲۱ به تعویق افتاد. این به گونه‌ای طراحی شده بود که لیگ‌های داخلی بتوانند تابستان سال گذشته را برای از سرگیری فصل‌های

خود از سر بگیرند. برخی از لیگ‌ها بازیکنان را قرنطینه کردند تا از سرگیری مسابقات در اوایل ماه مه ۲۰۲۰ اما بدون تماشاگر باشد؛ با این حال حتی این رویکرد در آمد بلیط‌فروشی را برای محافظت از درآمد حق پخش تلویزیونی را که ارزش بیشتری دارد را قربانی کرد. فرمول یک، سری مسابقات جهانی اتومبیل‌رانی، تاکنون GrandsPrix را در استرالیا، بحرین، ویتنام، چین، هلند، اسپانیا، موناکو و جمهوری آذربایجان خاتمه داده است. با وجود این، در سال گذشته، برنامه‌هایی برای تقویم محدود بین ۱۴ تا ۱۶ مسابقه تهیه کرد. مدیران مسابقات اتومبیل‌رانی فرمول یک FI معتقدند این کافی است تا بتواند قراردادهای پخش به ارزش ۵۶۵ میلیون دلار در سال ۲۰۱۹، حدود ۴۰ درصد درآمد کل FI را برآورده کند. با این حال، یک مشاور قبلی FI با احتیاط توصیه می‌کند و می‌گوید: «به هیچ وجه نمی‌توانند به حد لازم برگزاری مسابقات برسند». مذاکرات دشوار بین لیگ‌های ورزشی، پخش‌کننده‌ها و تبلیغ‌کنندگان آغاز شده است که چه کسی در قبال تعطیلی رویدادها صورت حساب‌ها را باید پرداخت کند. برخی بحث‌ها دوستانه است، زیرا بسیاری از شرکت‌های تلویزیونی نمی‌خواهند روابط و معاملات آینده را هم به خطر اندازند. میکائیل نومان^۱، شریک شرکت Scout Sports & Entertainment، که ۹۰۰ میلیون دلار دارایی ورزشی را برای مشتریان و تبلیغات تلویزیونی و دیجیتال مدیریت می‌کند، پخش‌کننده آمریکایی ترنر، به تبلیغ‌کنندگان خود بازپرداخت کامل در مورد موجودی را که برای مسابقات لغو شده بسکتبال کالج NCAA^۲ خریداری کرده است، ارائه کرده است. کمیته بین‌المللی المپیک در سال گذشته پیش‌بینی کرد که معاملات پخش جهانی خود را برای بازی‌های مجدد توکیو در ژوئیه ۲۰۲۱ به پایان برساند. اما DAZN که صدها میلیون دلار برای پخش فوتبال و بوکس در سراسر جهان پرداخت کرده است، به برخی از لیگ‌ها گفته است که در حالی که هزینه‌های پرداخت برای فصل‌های آینده را پرداخت می‌کند، برای بازی‌های باقی مانده پرداخت نخواهد کرد.

در فرانسه، beIN و Canal+ به دلیل عدم برگزاری بازی‌های لیگ یک، پرداخت‌های خود را به طور کامل متوقف کردند. فقدان ورزش زنده نیز در حال تشدید بحث در محافل رسانه‌ای در مورد آینده بلند مدت مدل‌های بودجه برای پخش‌کنندگان بزرگ است.

-
1. Michael A. Neuman
  2. National Collegiate Athletic Association

گروه‌های دیجیتالی مانند آمازون، که حقوق انگلیس را برای پخش برخی از وسایل فوتبال لیگ برتر و همچنین تنیس ATP Tour^۱ به دست آورده است، به عنوان تهدید ظاهر شده‌اند و بسته‌های مناسب‌تر و ارزان‌تری را به طرفداران ارائه می‌دهند. فروش حق پخش تلویزیونی برخی از رویدادهای مهم ورزشی از جمله لیگ فوتبال بوندسلیگا آلمان، مزایده‌های آینده در مورد حقوق رسانه‌ای خود را متوقف کرده‌اند. مدیران صنعت می‌گویند که به طور خصوصی آنها در تلاش برای کاهش ارزش حقوقی ورزش هستند، زیرا شرکت‌های تلویزیونی در نظر دارند هزینه تعطیلی رویدادهای ورزشی را محاسبه کنند. در انگلستان، Sky به خانواده‌ها و مرکزهای پخش تلویزیونی گروهی همچون رستوران‌ها اجازه داده است که اشتراک‌های گران قیمت ورزشی خود تا بازگشت به حالت عادی متوقف کنند.

با توجه به تحقیقات انجام شده، اجازه مشتری برای متوقف کردن اشتراک در صورتی که حساب‌ها برای مدت چهار ماه متوقف شود، ۷۰۰ میلیون پوند هزینه خواهد داشت. این مکث‌ها باعث نگرانی در مورد ماندگاری بسته‌های اشتراکی گران قیمت است که با ترکیب سایر کانال‌های سرگرمی با ورزش شکل خواهند گرفت؛ به این ترتیب در مدت زمان کوتاه بینندگان به آرامی به سمت مدل پرداخت برای هر رویداد می‌روند که خطر بزرگی برای شبکه‌های تلویزیونی و در انتها برای نهادهای ورزشی خواهد بود، چراکه بخش عمده درآمدهای خود را از دست خواهند داد. در ماه فوریه سال ۲۰۲۰، eMarketer پیش‌بینی کرد که ۲۸ میلیون خانوار آمریکایی اشتراک‌های تلویزیون کابلی خود را تا پایان سال جاری لغو کنند. تحقیقات این شرکت اکنون نشان می‌دهد که بحران فعلی باعث سقوط بیشتر درآمدها خواهد شد. راس بنز^۲، تحلیلگر eMarketer می‌گوید: «همه آنچه می‌توانیم به شما بگوییم این است: پیش‌بینی‌ها منسوخ شده‌اند و همه دنبال یک معجزه برای برون‌رفت از شرایط موجود هستیم». بسیاری از سازمان‌های ورزشی با داشتن منابع مالی تحت فشار قابل توجهی از ویروس کرونا، می‌توانند سازگار شوند تا در مقابل شوک مالی بعدی مقاومت کنند. دستگاه‌های دولتی ممکن است نیاز به تغییر وضعیت برای تنظیم شرایط موجود داشته باشند و از این پس، از نزدیک بر حساب اعضای خود نظارت داشته و محدودیت‌های سختی را در هزینه‌ها اعمال کنند. بسیاری از مسابقات قبلاً این اقدامات را

---

1. Association of Tennis Professionals (ATP)
2. Ross Benes

انجام داده‌اند، اما فراخوانی برای تشدید رژیم‌های موجود است. سال گذشت، FI سقف هزینه را معرفی کرد و هیچ تیم مجاز به هزینه کردن بیش از ۱۷۵ میلیون دلار نبود، اگرچه این شامل مواردی مانند حقوق راننده و بودجه بازاریابی نمی‌شود. در حالی که اکثر تیم‌های مسابقه هرگز به چنین رقمی نمی‌رسند، سازنده‌هایی که این کار را انجام می‌دهند - مرسدس، ردبول و فراری - بر این ورزش مسلط هستند. زاک براون^۱، مدیر اجرایی مک‌لارن در مسابقات FI می‌گوید، بحران فعلی به معنای این است که غیرمسئولانه نخواهد بود که سقف را به ۱۰۰ میلیون دلار کاهش ندهند، اقدامی برای اطمینان از ماندگاری تیم‌های کوچک‌تر از بین رفتن که با ثروتمندترین تیم‌ها می‌جنگند. اما آقای براون معتقد است که همه گروه‌های ورزشی باید با واقعیت آینده فقیرتر روبرو شوند. وی می‌گوید: «من فکر می‌کنم خسارت‌های ناشی از این بحران بسیار فراتر از آنچه که در این سال‌ها اتفاق افتاده است، خواهد بود. این موضوع در حال تغییر جهان است. وقتی به مسابقه می‌آییم، فکر نمی‌کنم همه چیز به سادگی جایی که ما از آنجا خارج شده‌ایم برگردد» (Hall, 2020). شرکت‌ها هزینه زیادی را صرف همکاری با ورزشکاران، تیم‌ها و مسابقات کرده‌اند. براساس تحقیقات برند سنس مارکت، معاملات جهانی صحنه‌گذاری از طریق تبلیغات ورزشی به ارزش ۵۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۹، که قبل از پیش‌بینی تعطیلی پیش‌بینی شده بود تا سال ۲۰۲۵ به ۸۶/۶ میلیارد دلار برسد. این رشد اکنون دچار تردید جدی شده است. با رکود اقتصادی در جهان، شرکت‌ها برای حفظ خود از بودجه بازاریابی خود کم می‌کنند. تأییدکنندگان بزرگ ورزشی، مانند کوکاکولا و هاینکن، از جمله کسانی هستند که بودجه بازاریابی کلان خود را کاهش می‌دهند. یک گروه تحقیقاتی، پیش‌بینی کرده است؛ صنعت هواپیمایی تقریباً ورشکسته، که ۲/۲ میلیارد دلار اسپانسر ورزشی را شامل می‌شود، در تلاش برای جمع‌آوری پول نقد معاملات را عقب می‌اندازد. برایان وایزر^۲، رئیس اطلاعات تجاری گروه GroupM، آژانس WPP^۳ می‌گوید برای تبلیغ‌کنندگانی که به دنبال کاهش هزینه‌ها در میان رکود جهانی هستند، «در اینجا پولی است که می‌توان آن را حفظ کرد» (Parnell, 2020).

همه‌گیر شدن ویروس کرونا که باعث تعطیلی لیگ‌های فوتبال کشورهای آسیایی

-
1. Zak Brown
  2. Brian Wieser
  3. Wolf Pack Productions

شده، ضرر هنگفتی به صنعت فوتبال در این قاره وارد کرده است. یک روزنامه عربی در گزارشی مدعی شد فوتبال آسیا رقمی نزدیک به ۳ میلیارد دلار از این تعطیلات طولانی مدت ضرر کرده است؛ البته بخش زیادی از این زیان مالی مربوط به فوتبال شرق آسیاست، زیرا آنها از حق پخش تلویزیونی بهره زیادی می‌برند و تعطیلی مسابقات لطمه بیشتری به آنها زده است. در این بین، یک نشریه اماراتی پیش‌بینی کرده بود در صورت لغو لیگ قهرمانان ۲۰۲۰ به دلیل شیوع بیماری کرونا، کنفدراسیون فوتبال آسیا با ضرر مالی ۳۰۰ میلیون یورویی مواجه شود. بیشترین ضرر مالی AFC مربوط به شرکت‌های اسپانسر خواهد بود؛ همچنین در صورت ادامه بازی‌ها به روش‌های غیرمعمول این کنفدراسیون دچار ضررهای مالی خواهد شد.

۳. ضربه کرونا به اقتصاد فوتبال

پاندمی کرونا نه تنها زندگی روزمره اغلب مردم دنیا را با اختلال مواجه کرده، بلکه اختلالاتی هم در سیستم اقتصاد ورزش به وجود آورده، به طوری که منجر به بروز مشکلات و پیچیدگی‌های زیادی در ورزش دنیا شده است. ارزش بازیکنان و ارزش سهام باشگاه‌های سهامی عام چقدر افت کرده است؟ شرکت مشاوره مدیریت کی‌پی‌ام‌جی در این مدت بررسی‌های زیادی درباره تأثیرات پاندمی کرونا بر فوتبال دنیا انجام داده است. بر اساس گزارشاتی که آنها تا به حال منتشر کرده‌اند، پنج لیگ معتبر جهان از جمله لیگ برتر انگلیس، بوندس لیگای آلمان، لیگ فرانسه، سری آ ایتالیا و لالیگای اسپانیا به دلیل برگزار نشدن مسابقاتشان بیشترین ضرر را از این بابت متحمل شده‌اند. این شرکت همچنین در گزارشی که اواسط ماه می ۲۰۲۰ منتشر کرد، از تأثیر این همه‌گیری بر ارزش بازیکنان در بازار نقل و انتقالات فوتبال خبر داد. لغو مسابقات در چند ماه گذشته و از سرگیری آنها در استادیوم‌های خالی، از عوامل مهم تأثیرگذار بر ارزش بازیکنان بوده است. این در حالی است که طبق آخرین گزارش این شرکت و بر اساس آنالیز داده‌های پیش و پس از همه‌گیری کرونا، پیش‌بینی می‌شود که این تأثیرات در بلندمدت هم ادامه خواهد داشت و فوتبال حداقل برای چند سال دیگر با نوسانات اقتصادی مواجه خواهد بود. اگرچه باید تا پایان این فصل منتظر ماند تا گزارش دقیق عملکرد مالی باشگاه‌ها در فصل جاری منتشر شود ولی این موضوع غیرقابل انکار است که ارزش باشگاه‌ها نیز افت چشمگیری خواهد داشت. وقتی آنها نمی‌توانند در شرایط عادی میزبان بازی‌ها و هوادارانشان باشند و از طرفی

قراردادهای پخش تلویزیونی و اسپانسرینگ با مشکل مواجه شود، طبیعی است که درآمدهای باشگاه‌ها، میزان نقدینگی و همچنین سود آنها نیز با تهدید مواجه می‌شود. شرکت KPMG در گزارش اخیر خود درباره افت ارزش بازیکنان دو سناریوی متفاوت را در نظر گرفته است؛ یکی لغو کامل لیگ‌ها مثل مورد فرانسه و هلند و دیگری از سرگیری مسابقات بدون حضور تماشاگران. این گزارش نشان داده که ارزش کلی ۴۱۸۳ بازیکن در ۱۰ لیگ معتبر اروپا با در نظر گرفتن سناریوی اول (لغو مسابقات) در حدود ۱۰ میلیون یورو یعنی ۲۶/۵ درصد، از ماه فوریه ۲۰۲۰ تاکنون کاهش پیدا کرده در حالی که با در نظر گرفتن سناریوی دوم (برگزاری بدون تماشاگر) این رقم معادل ۶/۶ میلیون یورو، یعنی ۱۷/۷ درصد بوده است. البته باید این را در نظر گرفت که طبق این گزارش، ارزش بازیکنان طراز اول در این لیگ‌ها نسبت به بازیکنان معمولی، کمتر دچار افت شده است. در این گزارش همچنین افت ارزش تیم‌ها نیز بررسی شده است. یعنی در این حالت، بازیکنان به صورت انفرادی مورد بررسی قرار نگرفته‌اند، بلکه کل تیم مورد ارزیابی قرار گرفته است. شرکت کی‌پی‌ام‌جی در گزارش خود تأکید کرده که دو سناریوی مذکور به صورت همزمان در این ارزش‌گذاری لحاظ نشده است. یعنی لغو کامل بعضی از لیگ‌ها و برگزاری بدون تماشاگر سایر لیگ‌ها به طور همزمان در نظر گرفته شده باشد، بلکه در دو حالت مختلف، لغو تمام لیگ‌ها و برگزاری بدون تماشاگر آنها به صورت جداگانه به صورت پیش فرض در ارزیابی بازیکنان لحاظ شده است.

در هفته‌های آغازین پاندمی کرونا، سهام باشگاه‌های فوتبال به ویژه باشگاه‌های بزرگ با افت چشمگیری مواجه شد اما طی چند هفته اخیر و با توجه به از سرگیری مسابقات، شرایط آنها تا حدودی بهتر شده است. طبق بررسی‌های انجام شده ارزش سرمایه‌گذاری باشگاه‌ها با در نظر گرفتن میزان سرمایه و بدهی آنها، در سه ماه اول سال ۲۰۲۰ با افت ۲۹ درصدی مواجه شد، هر چند که در چند هفته اخیر و با از سرگیری مسابقات، وضعیت آنها کمی بهبود پیدا کرد. ارزش سرمایه‌گذاری معیاری اقتصادی برای ارزش‌گذاری یک کسب‌وکار است. در این معیار بر خلاف ارزش بازار، تمام ادعای مدعیان لحاظ شده: اعتباردهندگان و سهام‌داران. ارزشیابی با این مدل بسیار جامع‌تر از ارزش بازار است، که فقط در آن ارزش سهام لحاظ می‌شود. در همین راستا وضعیت سهام دو باشگاه سهامی عام

مطرح اروپا یعنی منچستریونایتد و یوونتوس که اغلب وضعیت خوبی از نظر ارزش سهام داشته‌اند در این بازه زمانی مورد بررسی قرار گرفته که به خوبی نشان می‌دهد سهام آنها با چه میزان افت مواجه شده است. در نمودار زیر نوسانات نرخ سهام آنها از ماه ژانویه تا اواسط ژوئن به تصویر کشیده شده که می‌توان این افت را در ماه‌های مارس و آوریل سال ۲۰۲۰ به وضوح مشاهده کرد.

نمودار ۸. وضعیت سهام دو باشگاه سهامی عام منچستریونایتد و یوونتوس

در مجموع باید پذیرفت که پاندمی کرونا تأثیر منفی زیادی بر اقتصاد فوتبال از نظر میزان درآمد و سود باشگاه‌ها گرفته تا ارزش کلی آنها و بازیکنان‌شان داشته است. این تأثیر ممکن است در بین بازیکنان و باشگاه‌ها متفاوت بوده باشد؛ اما همگی از آن متضرر شده‌اند. به طور مثال باشگاه‌ها به طور متوسط بین ۲۰ تا ۲۵ درصد با کاهش ارزش مواجه شده‌اند، ولی ممکن است این افت ارزش در بین بعضی از باشگاه‌ها حدود ۱۵ درصد و در بعضی از آنها تا ۳۰ درصد بوده باشد که این موضوع به قدرت مالی و اقتصادی آنها پیش از آغاز بحران کرونا بستگی دارد.

۴. ضرر اقتصادی ورزش ایران تحت تأثیر کرونا

روزی که در همه جای دنیا ورزش کردن ممنوع شد، تصور بسیاری این بود که: «می‌گذرد؛ نهایتاً یک ماه است و دوباره روز از نو و روزی از نو»؛ که تصوری کاملاً اشتباه بود. حتی کار تا جایی پیش رفت که حالا ورزش کردن حرفه‌ای به آرزوی خیلی‌ها تبدیل شده است. خیلی از مشاغل نابود شده و خیلی‌ها هنوز هم در قرنطینه هستند و از بیم این که کرونایی شوند، ماندن در قرنطینه را ترجیح داده‌اند. از طرفی فعالیت، تلاش و در نهایت کار کردن، رابطه مستقیمی با چرخیدن چرخ اقتصاد دارد. هرچه این چرخ تندتر بچرخد می‌شود انتظار بیشتری داشت که بخشی از سرمایه به دست آمده از اقتصاد، در ورزش هزینه شود. در کشورهای اروپایی و آنجا که ورزش فقط «ورزش» نیست، بلکه علمی است در تجارت، کرونا حساسی یقه آنها را گرفته است. افتادن چرخ اقتصاد در چاله و ضررهای هنگفتی که به ورزش حرفه‌ای زده است آنها را بر آن داشته تا با اندیشیدن تدابیری خاص و رعایت همه پروتکل‌های بهداشتی مسابقات مختلف را از سر بگیرند. البته در اقتصاد ایران هم کرونا بی‌تأثیر نبوده است. رقم‌هایی که رؤسای استانی هیئت‌های مختلف می‌دهند به اندازه‌ای زیاد است که آدم را به فکر فرو می‌برد. از این جهت که پیش از کرونا این همه منابع درآمدی بوده، اما همیشه چشم خیلی از رشته‌ها به بودجه‌های دولتی دوخته شده بود و حتی بوده‌اند رشته‌هایی که به دلیل بی‌پولی در خیلی از استان‌ها قلع و قمع شده‌اند. در این گزارش به ضرری که کرونا به اقتصاد ورزشی در جهان زده است اشاره شده تا مشخص شود که این چند گرم و ویروس چه ویرانی به بار آورده است.

طبق آماری که از سوی جمشید تقی‌زاده، معاون حقوقی وزارت ورزش و جوانان اعلام شده است تا اواسط سال گذشته خسارتی ۶۰۰۰ میلیارد تومانی به ورزش ایران برآورد شده است. او این خسارت را در بازه زمانی سه‌ماهه برآورد کرده و می‌گوید: «امیدواریم دولت بتواند نقش ویژه‌ای برای جبران این ضرر و زیان انجام دهد.» در این میان تهران پرچمدار ضرر و زیان است. در سال اول شیوع ویروس کرونا ۱۵۰۰ میلیارد تومان به دلیل تعطیلی اماکن ورزشی به ورزش استان تهران خسارت وارد شده است. این را رضا گل محمدی، مدیر کل ورزش و جوانان استان تهران می‌گوید و ادامه می‌دهد: «همچنین تعطیلی اماکن ورزشی به بیش از ۴۸۰۰ باشگاه خصوصی و دولتی خسارت زده که سعی داریم با اختصاص یک سری وام‌های کم‌بهره به این باشگاه‌ها بر اساس آمار و گزارش‌هایی

که از میزان خسارت آنها دریافت می‌کنیم بخشی از این زیان‌ها را با وام‌های کم‌بهره جبران کنیم.» امیر محسنی مدیرعامل سازمان ورزش شهرداری تهران هم با اشاره به این که کرونا آسیبی جدی به ورزش زده است می‌گوید: «با شیوع کرونا ماهانه ۱۰ میلیارد تومان خسارت مستقیم و غیرمستقیم متوجه سازمان ورزش شده است، زیرا امکان دریافت وجه از سالن‌ها را نداشتیم و از آنجا که بخشی از سالن‌ها در اجاره بخش خصوصی است و آنها نیز شرایط مالی ضعیفی برایشان پیش آمده، بخشی از هزینه‌هایی که باید پرداخت می‌کردند را بخشیدیم.»

باشگاه‌های ورزشی نقش مهمی در فعالیت‌های ورزشی اقشار مختلف جامعه در سنین مختلف دارند و حتی وقتی صحبت از ورزش همگانی می‌شود این باشگاه‌ها به نوعی عرض اندام می‌کنند. در مجموع می‌توان گفت باشگاه‌های ورزشی به نوعی سربازان ورزش همگانی و توسعه ورزش همگانی در ایران هستند. حالا همین باشگاه‌ها که عمدتاً هم خصوصی هستند، حسابی خاک گرفته‌اند. سلطانی‌فر، وزیر ورزش در حاشیه جلسه ستاد ملی مقابله با کرونا درباره ضرر و زیان ناشی از بیماری کرونا به باشگاه‌های خصوصی ورزشی گفته است: «حدود ۲۸ هزار باشگاه ورزشی از تعطیلی لطمه دیده‌اند که حدود ۳۰۰ هزار نفر به عنوان مربی و کارمند فعالیت می‌کردند.»

۵. بحث و نتیجه‌گیری

کووید-۱۹ می‌تواند اساساً نحوه فعالیت ورزش را در آینده تغییر دهد و نیاز به تجزیه و تحلیل بیشتر دارد. امیدواریم این تفسیر، سوابق و مرجع جالب توجهی را برای تحقیقات و اقدامات آینده افراد فعال در سازمان‌های ورزشی فراهم آورد. با آموختن درس از این بحران، باید اطمینان حاصل شود که مدیران و دست‌اندرکاران ورزش در ورزش و جامعه برای رویدادهای مشابه در آینده آمادگی بیشتری دارند (علی محسنی فر، ۱۳۹۹). ممکن است برای کنترل این ضربه زمان لازم باشد. بسیاری از قراردادهای اسپانسر ورزشی به صورت چند ساله انجام می‌شود، به این معنی که اسپانسرها موظفند بدون توجه به اینکه مسابقات انجام می‌شوند، مبلغی را پردازند. با این حال، این معاملات اغلب شامل بندهای «نیروی قهریه» هستند که هنوز مورد آزمایش قرار نگرفته‌اند و می‌توانند تعهدات پرداخت

را تسکین دهند! فیفا سال گذشته جلسه‌ای با اعضای کنفدراسیون‌های مختلف برگزار کرده بود تا نظر آنها را برای انجام اصلاحاتی در قوانین مربوط به مسائل مالی در فوتبال جلب کند. کاهش مبلغ قرارداد بازیکنان، تغییرات مکانیزم مالیاتی و ایجاد صندوق مالی برای کمک در شرایط سخت اینچنینی از راهکارهای فیفا برای حل بحران مالی ناشی از کرونا بود. از دیگر برنامه‌های فیفا برای برون‌رفت از حل مشکل مالی باشگاه‌ها شروع مجدد مسابقات فوتبال در سراسر جهان بود که این اتفاق در بیشتر کشورهای جهان افتاده است. شیاطین سرخ برای فرار از خطر ورشکستگی ناشی از ویروس کرونا ناچار به گرفتن وام ۱۴۰ میلیون پوندی شده‌اند. رسانه‌ها پیش‌بینی می‌کنند، در صورت کم‌رنگ نشدن اثرات ویروس کرونا بر ورزش، باشگاه‌ها در آینده نزدیک با مشکلات بزرگ‌تری مواجه شوند. باشگاه فیورنتینا هم که به دلیل تعطیلی سری آ ایتالیا متحمل مشکلات مالی بسیاری شده، اعلام کرد ۵۰ کارمند خود را اخراج کرده است. مسئولان فیورنتینا به این کارمندان وعده داده‌اند علاوه بر تمام مطالبات، غرامت اضافی هم به آنها تعلق خواهد گرفت.

فدراسیون جهانی والیبال قصد دارد با طرحی با عنوان «حمایت مالی ورزشکاران» به والیبالست‌هایی که در دوران ویروس کرونا دچار مشکلات معیشتی شده‌اند، کمک مالی کند. این طرح فقط به منظور کمک برای مایحتاج اولیه است و به منظور جبران درآمدهای از دست رفته ورزشکاران این رشته در دوران کرونا نیست. نیازهای اولیه مانند غذا، مایحتاج خانواده، خدمات و هزینه‌های مسکن، شامل این طرح می‌شوند. ورزشکاران می‌توانند با پر کردن تقاضانامه‌های آنلاین نسبت به دریافت کمک فدراسیون جهانی والیبال اقدام کنند. روری استوارت ریچاردسون، مدیر اجرایی کانکسی یک بستر آنلاین که با باشگاه‌های فوتبال، راگی و کریکت برای یافتن حامیان مالی همکاری می‌کند، می‌گوید که مشتریان انعطاف‌پذیر می‌شوند. برخی از آنها پیشنهادات تخفیف تأیید شده را برای یک سال ارائه می‌دهند، به این امید که قراردادهای تأیید شده را با نرخ بالاتر در یک تاریخ بعدی تمدید کنند. بقیه مجبور می‌شوند به جای مبالغی صرفاً وجه نقدی، خدمات را از طرف حامیان مالی مانند گروه‌های انرژی یا بانک‌ها بپذیرند. وی می‌گوید: «مقدار زیادی از موجودی فروخته نشده وجود دارد که به معنای بازار موجود برای خریداران خواهد

---

1. <https://www.un.org>, 14 March 2020

2. Rory Stewart-Richardson

بود»^۱.

بازار ورزش در ایران گرچه پرهیاهو است و مورد استقبال رسانه‌ها و عموم است، ارزش مالی چندانی در مقایسه با بازار جهانی ندارد. در بهترین حالت لیگ برتر فوتبال ایران که پردرآمدترین ورزش ایران است، از تبلیغات محیطی خود مبلغ ۲۰۰ میلیارد تومان درآمد تولید می‌کند در مقابل مبلغ صفر ریال از درآمد حق پخش تلویزیونی. درآمدهای حامیان مالی نیز در قیاس با لیگ‌های بزرگ جهانی عدد ناچیزی می‌باشد. ولی با این وجود هیچ‌گونه اعلام رسمی در خصوص توافق برای کاهش هزینه‌های باشگاه‌ها و لیگ‌های ورزشی ایران صورت نگرفت. دولت‌ها، باید به طور مستقیم از بخش‌هایی که بیشتر درگیر این اپیدمی هستند حمایت کنند، از جمله، ورزش، سرگرمی و جهانگردی، اوقات فراغت و تجارت^۲.

حال باید دید آیا ورزش از کرونا نجات پیدا می‌کند. نبود ورزش واقعی فرصتی برای رشد فناوری‌های مجازی است. در حال حاضر، لیگ‌های ورزشی در سراسر جهان از ورزش‌های الکترونیک^۳ برای حفظ علاقه و احساس رقابت در هنگام تعطیلی استفاده می‌کنند. ورزش‌های الکترونیکی در سال‌های اخیر در جهان رشد گسترده‌ای داشته و روشی جدید برای جذب هواداران و درآمدزایی ارائه می‌دهد. علاوه بر این، فناوری‌های همه‌جانبه می‌تواند طرفداران را قادر سازد که بازی‌ها را به صورت زنده تجربه کنند، بدون اینکه از نظر جسمی حضور داشته باشند - ایده‌ای که ممکن است نوعی ضد حمله بوده اما اکنون منطقی به نظر برسد. در این مواقع دشوار، توانایی ورزش در گرد هم آوردن مردم بیش از هر زمان دیگری از دست می‌رود. این صنعت ممکن است در قلمرو جدیدی قرار داشته باشد، اما با راهکارهای صحیح می‌تواند از بحران قوی‌تر و محبوب‌تر از همیشه خارج شود.

---

1. <https://www.un.org>, 14 March 2020

2. www.sportsvenuebusiness.com

3. E-sports

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- قاسمی، محمد؛ عبدالعلی کشته‌گر و زهره محمدزاده (۱۳۹۹)، حکمرانی خوب و مدیریت ارزش عمومی در برابر بحران کووید-۱۹، **فصلنامه راهبردهای مدیریت در نظام سلامت**، دوره ۵، شماره ۱: ۳-۶.
- محسنی‌فر، علی، مرتضی دوستی، سید رضا حسینی‌نیا و سعید تابش (۱۳۹۹)، تعویق مسابقات فوتبال در ایران به منظور کاهش انتقال انسان به انسان کرونا ویروس نوین، **نشریه طب اسلامی**، اردیبهشت.

ب) منابع لاتین

- Adam B. Evans, Joanna Blackwell, Paddy Dolan, Josef Fahlén, Remco Hoekman, Verena Lenneis, Gareth McNarry, Maureen Smith & Laura Wilcock (2020) Sport in the face of the COVID-19 pandemic: towards an agenda for research in the sociology of sport, *European Journal for Sport and Society*, 17:2, 85-95, DOI <https://bcw-sport.com/wp-content/uploads/2020/04/Host-City-Survey-Impact-of-COVID-19-April-2020.pdf>
- Coronavirus' economic impact on the sports industry, 19 March 2020, www.sportsvenuebusiness.com
- Be Active during COVID-19, 27 March 2020, <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/be-activeduring-covid-19>
- Corona threatens Adidas and Puma in China and shares of the two companies falling down [https://akhbar-emrooz.com/2020/03/11/\(Persian\)](https://akhbar-emrooz.com/2020/03/11/(Persian)).
- COVID-19: Implications for professional women's football, 20 June 2020, <https://www.fifpro.org/media/zp3izxhc/fifpro-wf-covid19-new.pdf>
- Hall, S. (2020, April 9). This is how COVID-19 is affecting the world of sport. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/sports-covid19-coronavirus-excersisespecators-media-coverage> In Focus: Gender equality matters in COVID-19 response, 26 June 2020, <https://www.un.org/en/observances/sport-day/resources>;
- IOC joins forces with WHO and the United Nations to fight COVID-19, 23 June 2020, <https://www.who.int/news-room/detail/23-06-2020-ioc-joins-forces-with-who-and-the-united-nations-to-fight-covid-19>
- Joint Statement from the IOC and Tokyo 2020 Organising Committee, 24 March 2020, <https://www.olympic.org/news/joint-statement-from-the-international-olympic-committee-and-the-tokyo-2020-organising-committee>
- Murad Ahmed, Mark Di Stefano and Anna Nicolaou, Can the sports industry

- survive the coronavirus shutdown? – 6 April 2020,
https://www.nzherald.co.nz/sport/news/article.cfm?c_id=4&objectid=12322675
- Nicolaa,M; Zaid Alsafib; Catrin Sohrabic; Ahmed Kerwand; Ahmed Al-Jabird; Christos Iosifidisc; Maliha Aghae; Riaz Agha; The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19):A review. *International Journal of Surgery*, 78 (2020) ,185–193.
- Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C.& Agha, R. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International journal of surgery (London, England)*, 78, 185.
- OECD Interim Economic Assessment Coronavirus: The world economy at risk, 2 March 2020 / www.sportsvenuebusiness.com
- Ozili, P. K., & Arun, T. (2020). Spillover of COVID-19: impact on the Global Economy. Available at SSRN 3562570.
- Parnell, Daniel & Widdop, Paul & Bond, Alex & Wilson, Rob. (2020). COVID-19, networks and sport. *Managing Sport and Leisure*. 1-7. 10.1080/23750472.2020.1750100.
- Perold, I; Chris Hattingh; Hilary Bama; Nadia Bergh and Juan-Pierré Bruwer (2020); The forced cancellations of four selected annual sport events (ASEs) due to COVID-19 and its socio-economic influence on South Africa: A literature review. *SSRN Electronic Journal*.
- Sato, S., Oshimi, D., Bizen, Y. & Saito, R. (2020). The COVID-19 outbreak and public perceptions of sport events in Japan. *Managing Sport and Leisure*, 1-6.
- The \$ 1 billion USD loss of sports advertising industry due to the corona pandemic <https://www.mehrnews.com/news/4891437> (Persian).
- The impact of COVID-19 on sport, physical activity and well-being and its effects on social development, 14 March 2020, <https://www.un.org>
- The impact of the Covid-19 on the management of sport organizations, March 27, 2020, <https://johancruyffinstitute.com/>
- Webb, T. (2020). The future of officiating: analysing the impact of COVID-19 on referees in world football. *Soccer & Society*, 1-7